

PROGRESJONSPLAN BJERKENGA MILJØBARNEHAGE

«Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære nye ting og oppleve fremgang. Personalet skal utvide og bygge videre på barnas interesser og gi barna varierte erfaringer og opplevelser. Barnehagen skal legge til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker og materiell og utforming av fysisk miljø.» (Rpl.17)

Progresjon betyr framskritt eller utvikling. Barn utvikler seg ulikt og i forskjellig tempo. Det betyr at vi voksne må ha god kunnskap om det enkelte barnet. På denne måten kan vi gi de utfordringer som ivaretar opplevelsen av mestring, stimulerer læringslysten og som gir dem noe å strekke seg etter. Progresjonsplanen beskriver hvordan vi planlegger innholdet for å sikre progresjon, at det skjer en gjennomtenkt utvikling gjennom tiden barnet går i barnehagen. Aktivitetene i barnehagen skal bidra til progresjonen hos barna. Det er viktig å påpeke at progresjon er en prosess. Det er store individuelle forskjeller på når barn når milepæler, og når de er klare for ny læring.

Rammeplanen beskriver sju fagområder som vi skal jobbe kontinuerlig med.

Vi ser på leken som særdeles viktig for allsidig utvikling. Det skal derfor være mye lek i Bjerkenga Miljøbarnehage, den skal gjennomsyre dagen. Vi finner igjen alle fagområdene i leken.

Arbeidsmåtene og målene som er beskrevet under et alderstrinn, følger utviklingen videre. Vi gjentar derfor ikke aktivitetene. For eksempel er ”bøker” aktuelt på alle alderstrinnene og under flere fagområder selv om det ikke står oppført hvert sted.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

” Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold. Både den nonverbale og den verbale kommunikasjonen er viktig for å utvikle et godt muntlig språk.”

- Personalet snakker om det vi gjør og skal gjøre, vi bruker språket til å snakke *med* barna, ikke *til*.
- Barna oppmuntres til samtaler, både i lek og hverdagsaktiviteter.
- Leken er en viktig arena for språkutvikling.
- Personalet støtter barn som av ulike grunner har kommunikasjonsvansker eller har sein språkutvikling
- Vi vektlegger dette fagområdet sterkt fordi språk og kommunikasjon er grunnlaget for læring også i de andre fagområdene og for opplevelse av selve livet.

Alder	Mål	Arbeidsmåte
1-åringene	Har positive opplevelser ved å kommunisere med verbal- og kroppsspråk.	<ul style="list-style-type: none">• Personalet deltar i leken sammen med barna og bruker språket aktivt, og benevner det vi ser og gjør.• Personalet er rollemodeller i barnas sosiale utvikling• Sang, rim og regler• Personalet sitter sammen med barna og setter ord på objektene i pekebøkene.

<p>2-åringene</p>	<p>Bruker språket til å uttrykke hva de ønsker og føler. Kjenner igjen forbokstaven sin. Lekeleser Begynnende rollelek</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Personalet bruker lengre setninger i dialogen med barna, og utfordrer også på den måten barna til å utvide sitt begrepsrepertoar. • Bøker er tilgjengelig for barna. • Snakke om følelser • Øve på turtaking • Barnas uttrykk og interesser gjenspeiles i aktiviteter og samlingsstunder • Høytlesing både i lek og samlingsstund
<p>3-åringene</p>	<p>Bruker enkelt verbalspråk til å uttrykke tanker og følelser (gjør seg forstått) og bruker språket til å delta i samspill/lek med andre barn på en adekvat måte Kan noen fargenavn. Kan noen sanger, rim og regler. Bruker verbalspråket i leken. Begynner å mestre turtaking. Kjenner igjen navnet sitt Snakker i setninger Lekeskriver</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bøker er tilgjengelige, og personalet leser ofte for barna, bibliotek • Musikk • Fortellinger • Sangleker • Lytte til lyder og rytme i språket, og starter en utforsking av dette • Snakke om følelser og få hjelp til å sette ord på dem • Synliggjøre skriftspråket i avdelingens rom • Papir og blyanter alltid tilgjengelig • personalet veileder og deltar i rolleleken • personalet stimulerer til aktiv språkbruk i leken
<p>3—4 år</p>	<p>Bruker enkelt verbalspråk til å uttrykke tanker og følelser (gjør seg forstått) og bruker språket til å delta i samspill/lek med andre barn på en adekvat måte. Kan noen fargenavn. Kan noen sanger, rim og regler. Bruker verbalspråket i leken. Begynner å mestre turtaking. Kjenner igjen navnet sitt. Snakker i setninger Logoleser Lekeskriver</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bøker er tilgjengelige, og personalet leser ofte for barna, bibliotek • Musikk • Fortellinger • Sangleker • Lytte til lyder og rytme i språket, og starter en utforsking av dette • Snakke om følelser og få hjelp til å sette ord på dem • Synliggjøre skriftspråket i avdelingens rom • Papir og blyanter alltid tilgjengelig • personalet veileder og deltar i rolleleken • personalet stimulerer til aktiv språkbruk i leken
<p>4 - 5 år</p>	<p>Gjenforteller fra egne opplevelser. Bruker språket til å uttrykke egne følelser og meninger. Lekeskriver og lekeleser. Kjenner igjen flere bokstaver. Barna lytter til ei fortelling over tid. Bruker verbalspråket som hjelp i konfliktløsning. Har et ganske rikt ordforråd, og forstår de aller fleste dagligdagse</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Personalet er rollemodeller for barna, og viser at mye kan være gjemt i det som er skrevet ned. Personalet påser at barna får rike erfaringer, opplevelser i møtet med skriftspråket. • Personaler leser for barna, også under lek. • Barna leser sitt eget og andres navn, dette også under veiledning fra personalet. • Personalet og barna har samtaler rundt skriftspråket. Det gis TID for undring. • Øvelser i å snakke alene foran andre, f.eks. samlingsstund.

	<p>begreper. «Leser» alene i bøker og for hverandre. Barna samtaler om det de ser i bøkene. Barna leker rollelek.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Barna velger selv ut bøker, eller musikk, Cd, de vil høre på. Personalet velger ut for barna. • Personalet legger til rette, deltar og støtter leken. • Barna er med på biblioteket, og er med å velge ut bøker.
5-6 år	<p>Har ergonomisk godt blyantgrep. Er interessert i skriftspråket. Skriver navnet sitt. Vet at bøker har mange ulike temaer og fortellinger. Kjenner til internett. Tar ordet i samlingsstund Gjenforteller fra fortsettelses bok, og fra fortellinger lest høyt. Behersker rolleleken. Bruker språket aktivt i leken i lag med andre barn. Klapper stavelser i navnet sitt. Behersker norsk talemål</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 5 åringene gis ekstra utfordringer gjennom en førskolegruppe der det fokuseres på språkets rytme, stavelserdeling, forlyder, og rimord samt ekstra skriftspråkstimulering • Tegner og skriver • Leser i bøker • Språksprell • Bruker verbalspråket aktivt i leken • Språkets humor, som gåter og vitser

NATUR, MILJØ OG TEKNIKK

” Fagområdet skal bidra til at barn blir kjent med og får forståelse for planter og dyr, landskap, årstid og vær”

Personalet legger til rette for aktiviteter ute på barnehagens område og på turer. Personalet legger også opp til samtaler om samspillet i naturen, vær, årstider, dyreliv, planter, mennesker, barna bevisstgjøres om viktigheten av å ta vare på naturen.

Alder	Mål	Slik gjør vi det:
1 år	Opplever glede ved å være ute. Kjenner igjen noen husdyr på bilder. Kobler bilder av dyr til dyrelyden. Utforsker leketøy og hvordan de virker.	<ul style="list-style-type: none">• Ser på bilder av dyr, bondegård og natur-trær/blomster.• Sang• Stabler store klosser eller lignende• Bli godt kjent på uteområdet• Begynnende erfaring med nærmiljøet• Prøver ut lekene• Enkel byggelek
2 år	Har erfaring med ulike værtyper. Kjenner igjen de største pattedyrene. Klassifiserer dyr, fugler, fisk osv Opplever mestring ved konstruksjonslek Forholder seg til regler på tur	<ul style="list-style-type: none">• Bøker• Er med på enkel søppelsortering• Utforsker barnehagens uteområde• Turer i nærmiljøet• Erfare årstidene, varme, kulde, regn snø, glatt/isete• Aking• Lek med sand, vann, jord, is, snø• Putteboks , puslespill, klosser, konstruksjonslek• Samtale om hva man kler på seg.•
3 år	Vet at mat kommer fra dyr og vekster. Opplever glede ved å være ute i naturen. Behersker turregler. Kjenner årstidene. Vet at arter har ulike habitat. Behersker ”stor-perler” og Duplo	<ul style="list-style-type: none">• Turer i skog og mark• Iakttar og snakker om været skiftninger• Følger med på årstidene• Forsker på ulike teknikker med vann, sand og snø• Konstruksjonslek• Klippe med saks• Vi snakker om at vi må ta vare på naturen.• Barna er med på søppelsortering, mat, papir, restavfall.• Smøre på maten sjølv.
3—4 år	<ul style="list-style-type: none">• Vet at mat kommer fra dyr og vekster.• Opplever glede ved å være ute i naturen.• Behersker turregler.• Kjenner årstidene.	<ul style="list-style-type: none">• Turer i skog og mark• Iakttar og snakker om været skiftninger• Følger med på årstidene• Forsker på ulike teknikker med vann, sand og snø• Konstruksjonslek

	<ul style="list-style-type: none"> Behersker ”stor-perler” og Duplo 	<ul style="list-style-type: none"> Klippe med saks Vi snakker om at vi må ta vare på naturen
4 - 5 år	<ul style="list-style-type: none"> Begynner å forstå og få innsikt i samspillet i naturen. Kjenner igjen ulike arter, og kan klassifisere dem. Behersker «perling» med små perler. Kan bygge med togbanen selv. Kan bygge med lego på en kreativ måte. 	<ul style="list-style-type: none"> Det tas i bruk digitale verktøy som hjelpemidler, og også bøker, der vi må billedliggjøre det vi ikke kan forske direkte på. Vi drar ut på turer i nærmiljøet vårt, for å utforske og se på ulike ting som skjer i naturen. Barna skal ha tid til å undre seg sammen med andre barn og personale. Eksperimentere ute og inne. Barna tar del i hvor og hvordan mat blir produsert.
5-6 år	<ul style="list-style-type: none"> Opplever glede ved å ferdes i naturen og å være ute. Har god kunnskap om de vanligste dyr og vekster. Ser viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss Mestrer enkel bruk av IKT. Skjønner nytten av digitale medier. Behersker ulike former for konstruksjonslek. Er med på såing og prikling av frø, gjødsling, utplantning, setting av potet, luking, kompostering, bekjempelse av skadedyr og innhøsting. Barna får kjennskap til økologiske prinsipper uten bruk av sprøytemidler eller kunstgjødsel. 	<ul style="list-style-type: none"> Turer i skog og mark, hvor barna gis mulighet til undring og utforsking sammen med personalet Samtaler om dyr og vekster og naturens mangfold Bøker og internett Bygge lek- konstruksjonslek. Utvider sin evne til eksperimentering og utforsking gjennom å bli utfordret mer på dette av personalet Bruk av IKT Får kjennskap til planeter og jorden som en del av dette systemet Barnehagen er med i 4-h barnehagehagen Lærer om viktigheten av et godt samspill mellom mennesker og naturen

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

” Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier og holdninger”

Barnehagen har en verdiplattform som ligger til grunn for det vi gjør. Barnehagen har en nulltoleranse for utestenging og mobbing. Vi har rutiner for hvordan vi håndterer dette. Personalet samtaler med og veileder barna i samspill og lek.

Alder	Mål	Arbeidsmåte
1 år	Undrer seg over ting i hverdagen Har begynnende forståelse for at også andre mennesker eksisterer og også har behov. Erfarer at verden rundt består av objekter som har navn	<ul style="list-style-type: none"> • Barna erfarer gjennom samspill at de kan bestemme selv til en viss grense, før det går utover andre • Barna erfarer turtaking i hverdagssituasjoner, lek og aktiviteter • Bøker • Begynnende erfaring med normer og verdier, grensesetting og veiledning (biting, puffing, ta ifra • leker, dele leker osv)
2 år	Setter sine behov litt på vent. Venter på tur uten å bli lei seg. Skjønner at noen ting er «galt». Viser omsorg for andre. Får den første forståelse av de norske høytidene	<ul style="list-style-type: none"> • Øve på turtaking • Gjøre noe for andre uten å forvente noe tilbake • Snakker om følelser • Synge jule- og påskesanger • Øve på å leke sammen med andre barn på rom alene (under oppsyn) • Undre seg over ”ting”
3 år	Rydder selv opp i enkle konflikter. Undrer seg over filosofiske spørsmål. Hjelper andre barn. Begynner å sette andres behov foran egne. Samarbeider med andre.	<ul style="list-style-type: none"> • Snakker om hvordan vi skal være mot hverandre, • «Den gyldne regel», personalet er forbilder gjennom samspillet med barna • Begynner å beherske turtaking • Øver på å følge regler i leken (f.eks vente på tur, snakke fint med hverandre, støtte hverandre) • Øve på å vente på tur, både i lek og hverdagsaktiviteter.
3—4 år	<ul style="list-style-type: none"> • Rydder selv opp i enkle konflikter. • Undrer seg over filosofiske spørsmål. • Hjelper andre barn. • Begynner å sette andres behov foran egne. • Samarbeider med andre 	<ul style="list-style-type: none"> • Snakker om hvordan vi skal være mot hverandre, personalet er forbilder gjennom samspillet med barna • Begynner å beherske turtaking • Øver på å følge regler i leken (f.eks. vente på tur, snakke fint med hverandre, støtte hverandre) • Øve på å vente på tur, både i lek og hverdagsaktiviteter.

<p>4 - 5 år</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kjenne til den gyldne regel, og forholde seg til den. • Kunne vise toleranse for andre og for ulikheter. • Ha evnen til å tilgi. • Øve seg på å løse konflikter. • Kunne vente på tur. • Hevde seg selv uten at det går utover andre. • Kjennskap til høytidene. 	<ul style="list-style-type: none"> • Samtaler rundt grunnleggende normer og verdier i samfunnet. • Få kjennskap til tradisjoner og sanger, vers tilknyttet våre høytider. • Vi samtaler om ulike livssyn. • Vi snakker om døden, som er en naturlig del av livet hos planter, dyr og mennesker. • Vi snakker om viktigheten av at vi tilgir hverandre, når noen sier unnskyld.
<p>5-6 år</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Har evne til å ordne opp i konflikter uten voksenhjelp. • Filosoferer over grunnleggende spørsmål. • Har tilegnet seg samfunnets grunnleggende normer og verdier etter hva vi kan forvente ift alder. 	<ul style="list-style-type: none"> • Filosofiske samtaler • Samtaler om etiske og religiøse temaer • Leken er sentral i dette fagområdet for alle aldersgruppene. Gjennom leken erfarer barna samfunnets normer og verdier, og sosialiseres inn i barnehagekulturen så vel som storsamfunnets kultur. Filosofiske problemstillinger blir utforsket i trygge rammer i leken. <p>Derfor viktig at personalet deltar og observerer i leken.</p>

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

” Barnehagen skal bidra til at barn møter verden utenfor familien med tillit og nysgjerrighet”

Personalet behandler jenter og gutter likt, og gir barna erfaringer som viser dem at de alle er likeverdige, og verdifulle i fellesskapet.

Turer ut av barnehagen utvikler seg etter hvert som barna blir eldre. De yngste har kun korte turer helt nært barnehagen. Storavdelingene drar på litt lengre turer, både for å oppleve natur og kultur.

Alder	Mål	Arbeidsmåte
1 år	Er bevisst seg selv som enestående individ Kan navn på barna og personalet på avdelingen	<ul style="list-style-type: none">• Barna har sin egen plass i garderoben med bilde og navn• Navnesanger• Gjøre seg kjent med omgivelsene og de andre (barna og personalet) i barnehagen – inne og ute• Små turer utfor barnehagens område• Observere det som skjer utenfor barnehagen: se fly, buss, biler, søppelbilen, melkebilen, og postbudet osv.
2 år	Erfarer at handling fører til noe Vet navnet på barnehagen Kjenner barnehagens uteområde Begynnende forståelse av trafikksikkerhet	<ul style="list-style-type: none">• Barna får erfaring med barnehagen som et miniatyrsamfunn utenfor familien, og tar hensyn til andre samtidig som de har sin spesielle plass i dette• Utelek• Rydde leker på plass• Turer og lek utenfor barnehagens område• Snakker om trafikksikkerhet• Forberedelser til 17.mai
3 år	Kjenner nærmiljøet til barnehagen. Har begynnende kunnskap om urbefolkningen i Norge. Kjenner til litt av Norges historie gjennom 17.mai. Forstår at man må være forsiktig i trafikken.	<ul style="list-style-type: none">• Bruker naturen nært barnehagen og er selv med på å velge turmål• Opplevelser gjennom aktiviteter og lek utenfor barnehagen, også i gymsal• Bøker brukes til å utvide barnas erfaringer• Høre samisk sang, musikk, bilder, kultur• Vårfest• Snakker om trafikk, regler og oppførsel når vi er på tur• Begynne å delta i prosjektet Livsglede for eldre.

3—4 år	Kjenner nærmiljøet til barnehagen Har begynnende kunnskap om urbefolkningen i Norge(samer) Kjenner til litt av Norges historie gjennom 17.mai Forstår at man må være forsiktig i trafikken.	<ul style="list-style-type: none"> • Bruker naturen nært barnehagen og er selv med på å velge turmål • Opplevelser gjennom aktiviteter og lek utenfor barnehagen. • Bøker brukes til å utvide barnas erfaringer • Høre samisk sang, musikk, bilder, kultur • Snakker om trafikk, regler og oppførsel når vi er på tur
4 - 5 år	Har kunnskap om lokalsamfunnet i Bodø. Har kunnskap om trafiksikkerhet. Kjenner til biblioteket.	<ul style="list-style-type: none"> • Drar på utstillinger og forestillinger tilpasset deres alderstrinn. Det kan være på Flymuseet, Stormen eller Nordlandsmuseet, eller andre plasser. • Tarkus- trafikkopplegg brukes. Biblioteket. • Dramalek og rollelek. • Deltar på turer til Sølvsuper behandlingshjem, gjennom at vi er livsglede-barnehage.
5-6 år	Vet at Norge er et land, kjenner til demokrati Har kjennskap til kulturelle ulikheter og likheter, både mellom mennesker og land Har utviklet prososial atferd Behersker rollelek Barna får kunnskap og erfaring om samfunnsinstitusjoner, slik at barna kan oppleve tilhørighet til nærmiljøet.	<ul style="list-style-type: none"> • Snakker om kongefamilien, leser og ser på bilder av dem • Synger samiske sanger og har tema om urbefolkningens tradisjonelle kultur, klær og matretter • Vi snakker om FN-dagen, og naturlig da er temaet” barn i andre land” gjennom FORUT. • Vi er en Livsgledebarnehage og besøker eldre på Sølvsuper helse og velferdssenter.

KROPP, BEVEGELSE OG HELSE

«Gjennom kroppslige aktivitet lærer barn verden og seg selv å kjenne.»

«Godt kosthold og god veksling mellom aktivitet og hvile er av betydning for å utvikle en sunn kropp»

Det fysiske innemiljø i vår barnehage er tilrettelagt for veksling mellom aktivitet og hvile, og barna kan boltre seg under lek. Barnehagen har fokus på et sunt kosthold og at måltidene skal være en trivelig stund for alle. Personalet sitter ved bordet sammen med barna. Det skal være progresjon i utfordringene i utelek og på turer. De eldste skal f.eks. oppleve mer uvær, mørketid og holke, enn de yngste. Og de er mer ute og på lengre turer etter hvert som de blir eldre.

Alder	Mål	Arbeidsmåte
1 år	Kjenner navnet på de ulike kroppsdelene i ansiktet. Beveger seg til musikk og sangleker Spiser uten hjelp	<ul style="list-style-type: none">• Får hjelp til å vaske hendene før måltid• Pekebøker og sanger som benevner de ulike kroppsdelene til barna• Bruke tid på stell – av – og påkledningsstundene• Fysisk lek ute og inne• Øve på å spise selv• Sanger med bevegelser
2 år	Sitter på toalettet selv Begynnende interesse for påkledning av enkle plagg Spiser all mat selv God kroppsbeherskelse Driker av vanlig kopp Kjenner til ulike matvarer som frukt, pålegg, brød, melk osv Bruker kroppen allsidig – eksempelvis hopper, løper, klatrer, kryper, danser	<ul style="list-style-type: none">• Snakke om avvenning av bleie, do-trening• Motiveres av personalet for påkledning av enkle plagg• Motoriske utfordringer• Grovmotorisk lek ute og inne• Turer i nærområdet• Øver på å smøre maten selv• Få oppleve og kjenne på "farlige" ting som å hoppe, henge, klatre• Samlingsstunder•
3 år	Kjenner egen kropp Smører maten selv Går på do Vasker hendene selv Kler på seg selv med hjelp Behersker ulendt terreng Begynnende forståelse av hvordan kroppen fungerer Leker enkel regellek	<ul style="list-style-type: none">• Allsidig bevegelse og fysisk lek på barnehagens uteområde, på turer og i gymsal• Snakke om hygiene• Lære om hvordan kroppen fungerer gjennom erfaring og samtaler• Vi snakker om seksualitet på en enkel måte• Turer i fjære, skog og mark

3—4 år	Kjenner egen kropp Smører maten selv Går på do Vasker hendene selv Kler på seg selv med hjelp Behersker ulendt terreng Begynnende forståelse av hvordan kroppen fungerer Leker enkel regellek	<ul style="list-style-type: none"> • Allsidig bevegelse og fysisk lek på barnehagens uteområde, på turer og i gymsal • Snakke om hygiene • Lære om hvordan kroppen fungerer gjennom erfaring og samtaler • Vi snakker om seksualitet på en enkel måte • Turer i fjære, skog og mark
4 - 5 år	Har gode erfaringer med å bruke kroppen gjennom ulike aktiviteter og motoriske utfordringer. Kler på seg selv. Klipper selv med saks. Deltar på regelleker.	<ul style="list-style-type: none"> • Skigåing, aking, ballspill, sykling og sangleker. • Personaler følger tett opp og legger til rette for at barna skal kle på seg selv. • Det blir vektlagt at barnas forslag til aktiviteter blir fulgt opp. Dette skal det legges til rette for å bli fulgt opp. • Finmotoriske aktiviteter som klipping og liming skal det planlegges til.
5-6 år	Forstår og respekterer at vi ikke er like Mestrer å klatre i trær Har begynnende kunnskap om hva et sunt kosthold er Har et godt forhold til kroppen sin, og kjenner til hva den tåler (f.eks. tørste, kulde, belastning)	<ul style="list-style-type: none"> • Personalet legger til rette for at alle skal ha noe de mestrer motorisk, og at kroppslig lek er trygt men utfordrende • Turer i ulendt terreng

ANTALL, ROM OG FORM

«Gjennom lek, eksperimentering og hverdagsaktiviteter utvikler barna sin matematiske kompetanse»

Dette fagområdet brukes i all slags lek og i hverdagssituasjoner som f.eks. påkledning og borddekking. Barna måler, sorterer og eksperimenterer i leken. Uteleken er en fin arena for dette fagområdet, f.eks. sammenligne korte og lange pinner, telle kongler, sortere steiner etter vekt og størrelse, skrive med pinne i sanden, orientering eller å lage og bruke skattekart.

Alde r	Mål	Arbeidsmåte
1 år	Er begynt å sortere leker i kasser. Er introdusert med tallbegreper opp til 5. Kjenner igjen sin egen plass i garderoben og ved bordet	<ul style="list-style-type: none">• Personalet er med og sorterer leker sammen med barna• Bøker om tall og mengder som er lett tilgjengelige for barna• Teller barnas egne fingre og tær• Være med å rydde og sortere leker, systematisering• Lek med former, putteboks• Erfare og utforske leker med form og mønster• Grovmotorisk lek
2 år	Kjenner tallbegreper opp til 5 Forstår at det fins ulike størrelser Klassifiserer leker Kan dekke på/leke med lekekopper Teller litt Enkel konstruksjonslek	<ul style="list-style-type: none">• Duplobygging-symmetri og størrelse• Puttekasser- form og størrelse• Lek med puslespill, Duplo og lignende• Samtale under f.eks måltid, påkledning, samlingsstund (over/under, liten/stor, høyre/venstre, mer/mindre osv• Teller• Lek med lekekopper/"dekke på"• Er med på å dele opp frukt og fordele til alle• Garderobesituasjonen har mange matematiske begreper, personalet utnytter dette bevisst• Puslespill, perler og lignende
3 år	Begynner å forstå mengdebegreper og preposisjoner Teller Snakker om matematiske begrep, og bruker dem i leken	<ul style="list-style-type: none">• Bygge med Lego, eller andre konstruksjonsleker etter barnas ønsker, og sortere for eksempel klossene etter ener-toer, treer mengder og firer mengder ved hjelp av øynene på klossene.• Lager geometriske mønstre ved hjelp av leker, naturmaterialer og annet• Personalet bruker preposisjoner som eks over, under, ved siden av i situasjoner det er naturlig• Går på tur

3—4 år	Begynner å forstå mengdebegreper og preposisjoner Teller Snakker om matematiske begrep, og bruker dem i leken	<ul style="list-style-type: none"> • Bygge med Lego, eller andre konstruksjonsleker etter barnas ønsker, og sortere for eksempel klossene etter ener-toer, treer mengder og firer mengder ved hjelp av øynene på klossene. • Lager geometriske mønstre ved hjelp av leker, naturmaterialer og annet • Personalet bruker preposisjoner som eks over, under, ved siden av i situasjoner det er naturlig • Går på tur
4 - 5 år	Kjenner navn på ukedager, og lære seg rekkefølgen av dem. Lære seg om årstider og måneder. Lære om romfølelse.	<ul style="list-style-type: none"> • Spille spill med tall og mengder, som ludo, yatzy. • Konstruksjonsleker som utfordrer barna på matematiske utfordringer. • Samtale om antall, størrelser, størst, minst osv. • Kle på dukker, passer denne buksen på denne dukken.
5-6 år	Forstår begreper innenfor vekt, volum, antall, rom og form, og bruker dem i det daglige Kjenner begreper innenfor måling og veiing-rom Kjenner igjen og skriver tallbegreper opp til 10	<ul style="list-style-type: none"> • Førskolegruppa jobber ukentlig med begrepene mengder, størrelse, vekt, volum, antall, rom og form, og tallene 1-10 • Designe egne produkter i ulike former, i ulike mønstre og størrelser • Måling og veiing i leken

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

«Gjennom rike erfaringer med kunst, kultur og estetikk vil barn få et mangfold av muligheter for sansing, opplevelse, eksperimentering, skapende virksomhet, tenking og kommunikasjon»

I Bjerkenga Miljøbarnehage ønsker vi å ha mange forskjellige innfallsvinkler til dette fagområdet. Det være seg lek, musikk, dans, ulike formingsaktiviteter, litteratur eller opplevelser utenfor barnehagen.

Alder	Mål	Arbeidsmåte
1 år	Leker med ulike typer formingsmaterieill Kjenner noen sanger Føler glede av å høre, utøve og oppleve musikk. Danser/beveger seg til musikk. Ser i bøker	<ul style="list-style-type: none">• Leker med maling hvor de selv velger farger og utforming• Sang• Musikk• Billedbøker• Vi bruker ulike instrumenter som også ungene får prøve• Øve på lytting, iakttagelse og uttrykke seg med lyd og bevegelse• Observere andre barn i lek, f.eks når de danser eller maler – lærer av hverandre• Sanger med bevegelser
2 år	Kjenner ulike formingsmaterieill Kjenner flere sanger Danser ”Leser” i bøker	<ul style="list-style-type: none">• Male med pensel og tegne med fargeblyanter• Ulike teknikker i formingsaktiviteter.• Sang og sangleker• Danse• Øver på å lytte• Puslespill• Billedbøker med noe tekst• Symbollek (f.eks. servere kaffe på ”leke”)
3 år	Kjenner ulike sangleker knyttet til barnekulturen Deltar i formingsaktiviteter med glede Behersker å male med pensel Behersker å tegne med blyant Bruker sin fantasi og kreativitet til å skape Går inn i roller i leken Synger Bruker internett for å finne ut av ting	<ul style="list-style-type: none">• Personalet introduserer barna for estetiske og kreative uttrykksformer• Ser i bøker, bruker internett og opplevelser utenfor barnehagen for å få nye inntrykk• Sangleker• Har instrumenter tilgjengelige• Personalet leser eventyr og fortellinger• Bygger med f.eks. klosser, steiner, kongler• Har utkleddningsutstyr tilgjengelig• Bruk av pc/nettbrett (f.eks. finne informasjon om ulike tema)

3—4 år	<p>Kjenner ulike sangleker knyttet til barnekulturen</p> <p>Deltar i formingsaktiviteter med glede</p> <p>Behersker å male med pensel</p> <p>Behersker å tegne med blyant</p> <p>Bruker sin fantasi og kreativitet til å skape</p> <p>Går inn i roller i leken</p> <p>Synger</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Personalet introduserer barna for estetiske og kreative uttrykksformer • Ser i bøker, bruker internett og opplevelser utenfor barnehagen for å få nye inntrykk • Sangleker • Har instrumenter tilgjengelige • Personalet leser eventyr og fortellinger • Bygger med f.eks. klosser, steiner, kongler • Har utkleddingsutstyr tilgjengelig
4 - 5 år	<p>Barna skal bli kjent med byens kjente bygninger og arkitektur.</p> <p>Barna får ta del i kulturelle aktiviteter innen kunstformer som dans, sang, tekst og forming.</p> <p>Barna får ta del i konserter og forestillinger.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Turer i byen for å se på ulike arkitekturer og bygninger. • Dra rundt å se på kjente kunstverk som byen har å by på. • Prosjekter som har fokus på forming, dans, og sang. • Delta på konsert på torget i forbindelse med Musikkfest uka i Bodø. • Biblioteket hvor det er forestilling. • Barna dikter egne eventyr og fortellinger sammen med personalet. • Dra på kino.
5-6 år	<p>Har funnet sine egne uttrykksformer i lek og skapende virksomhet</p> <p>Kjennskap til bruk av nettbrett, pc, telefon(digitale hjelpemidler)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dramatiserer egne fortellinger • Bøker med fortellinger fra eget lokalmiljø og landsdel • Turer i lokalmiljøet • Møte med ulike kulturminner og landskap i lokalmiljøet • Møte med kunstnere enten «i live» eller gjennom litteratur/internett, musikk og lignende